

3. Pracovníci ve zdravotnictví

Zdravotnictví je ekonomicky sociálním systémem, majícím velký význam pro život celé společnosti. Plní její nejzákladnější potřeby, do značné míry přispívá k tomu, aby mohlo být realizováno základní lidské právo na život v dobrém somatickém a psychickém stavu.

Za výstupy systému zdravotnictví je možné pokládat zdravotní stav obyvatel, příznivé ovlivňování demografických ukazatelů. Základními výstupy systému zdravotnictví jsou mj. zdravotnická zařízení, zdravotnická technika a materiál a zejména pracovníci ve zdravotnictví. Této oblasti se věnuje tato stať.

Při následovných volbách komparačních ukazatelů, úvahách a hodnoceních zjištěných meziregionálních diferencí se ve všech případech vychází z definicí pojmů stanovených v Ústavu zdravotnických informací a statistiky.

Za počet pracovníků se ve všech případech pokládá přepočtený počet, tzn. přepočtený na plnou týdenní pracovní dobu platnou v relevantním pracovišti. Pracovníci ve zdravotnictví mohou být jednak evidovaní, jednak smluvní. V evidenčním počtu jsou zahrnuti pracovníci v pracovním, služebním a členském poměru. Smluvní pracovníci pracují ve zdravotním zařízení, nejsou zahrnuti do evidenčního počtu zaměstnanců. Jejich vztah k zaměstnavateli může být prostřednictvím např. dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr, § 38 Zák. práce (stáže), smlouvy o díle apod.

Odborní pracovníci ve zdravotnictví:

- a) podle zákona 95/04 Sb.: lékaři, zubní lékaři, farmaceuti
- b) podle zákona 96/04 Sb.: zdravotní pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí
  - oprávnění pracovat bez dohledu ZPBD
  - oprávnění pracovat jen s dohledem ZPOD
  - se specializovanou působností ZPSZ
  - jiní odborní pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí JOP

Dříve používaná skupina SZP - střední zdravotničtí pracovníci (střední zdravotnický personál) je nyní převážně převeden do ZPBD, např. všeobecné sestry, porodní asistentky aj.

Ve zdravotnictví v současnosti pracuje téměř 250 tisíc pracovníků s více než s 97 % evidovanými pracovníky a méně než 2,5 % pracovníků smluvních s tendencí dalšího zmenšování podílu smluvních pracovníků.

Pro dobře fungující systém zdravotnictví jsou velmi důležité faktory týkající se zdravotnického personálu, bez něhož by žádná zdravotnická zařízení nemohla plnit svoji funkci. Ve zdravotnictví je zaměstnáno více než 30 kategorií pracovníků. Nejpočetnější z nich a z kritéria zdravotnictví i nejdůležitější jsou odborní pracovníci. Jako charakteristické profese byly vybrány kategorie lékařů, zubních lékařů, farmaceutů a případně i sestry. Tyto kategorie je možné dobře srovnávat místně (regionálně) i časově.

Počet lékařů na 10 000 obyvatel ¹⁾

Tab. 1: Pořadí krajů dle střední hodnoty v údobí 2000 až 2008

Kraj	PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK	ČR
Střední počet lékařů na 10 tis. obyvatel v letech 2000-2008	68,4	30,9	36,5	42,3	36,2	32,9	33,6	40,0	33,3	32,3	43,2	40,9	32,8	35,6	39,7
Pořadí	1.	14.	6.	3.	7.	11.	9.	5.	10.	13.	2.	4.	12.	8.	-

¹⁾ včetně zubních lékařů do roku 2002, od roku 2003 jen lékaři

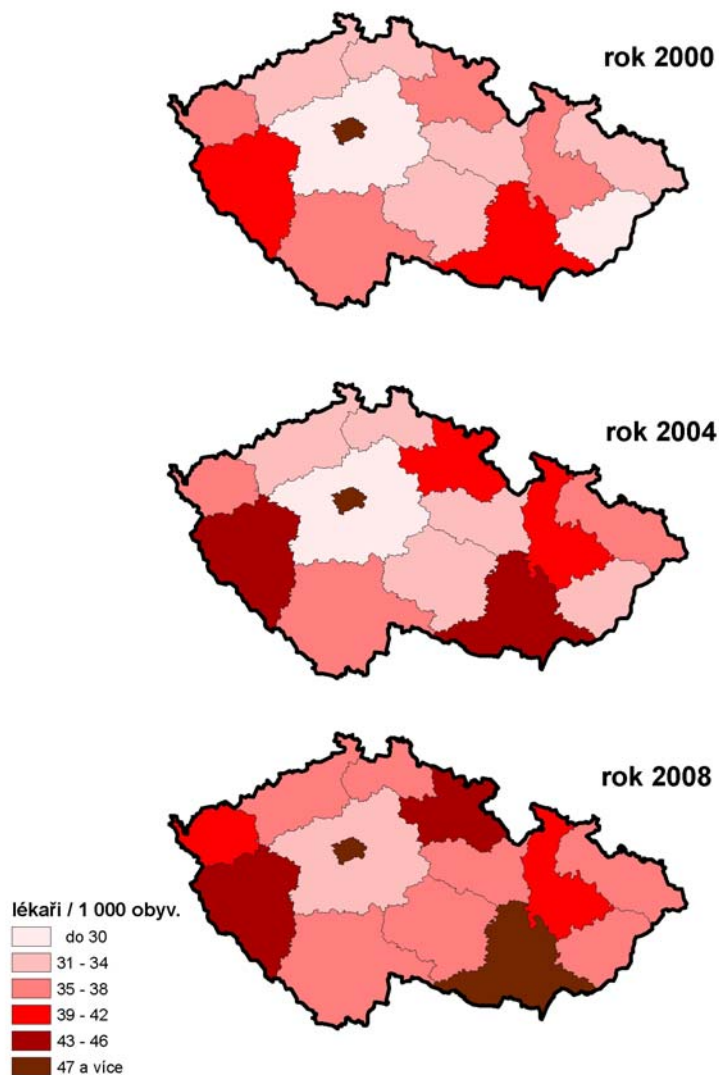
Zdroj: ÚZIS, vl. Výpočet

Tab. 2: Počet lékařů na 10 000 obyvatel

Kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PHA	62,13	64,94	67,00	67,20	68,00	68,30	69,90	72,30	72,60
STC	29,31	29,62	30,60	30,20	29,90	29,50	29,40	31,20	31,10
JHC	34,57	34,74	35,40	35,50	35,60	35,30	35,50	39,00	38,80
PLK	40,17	40,84	41,90	42,10	42,60	42,80	42,70	44,10	43,90
KVK	34,55	34,98	35,00	36,00	36,30	36,40	36,10	37,70	38,80
ULK	31,10	31,30	32,00	32,70	33,10	33,10	33,00	34,90	34,60
LBK	32,02	31,85	33,10	33,40	33,60	33,90	33,70	34,90	35,60
HKK	37,34	37,71	38,50	38,70	39,30	39,90	39,70	44,60	44,20
PAK	30,62	31,36	32,30	32,60	33,40	33,40	33,40	35,70	37,10
VYS	30,26	30,55	31,10	31,50	31,50	33,00	33,00	33,90	34,90
JHM	40,84	41,64	42,00	42,10	42,60	43,20	43,00	45,40	46,40
OLK	37,99	38,59	39,80	39,90	40,00	40,10	40,50	41,60	41,60
ZLK	29,98	31,24	32,00	32,00	32,50	33,00	33,20	35,70	36,00
MSK	33,36	33,88	35,20	35,50	35,80	35,90	36,10	37,20	37,60
ČR	37,31	38,30	39,00	39,20	39,60	39,80	40,00	42,10	42,40

¹⁾ včetně zubních lékařů do roku 2002, od roku 2003 jen lékaři
Zdroj: ÚZIS

Kartogram 1-3: Počet lékařů na 10 000 obyvatel

U tohoto faktoru (počet lékařů na 10 000 obyvatel) se ve všech případech ukazovaly nejlepší výsledky v Hlavním městě Praze. Ve srovnání s krajem Středočeským (posledním v pořadí) je vždy více než dvakrát lepší.

Počet praktických lékařů na 10 000 obyvatel ²⁾

Tab. 3: Pořadí krajů podle středního pořadí relativního počtu praktických lékařů

Kraj	PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
Střední pořadí relativního počtu praktických lékařů 2003-2008	1,0	10,3	3,7	4,2	12,3	11,0	8,8	4,0	10,2	13,3	2,6	4,5	7,3	9,3
Pořadí	1.	11.	3.	5.	13.	12.	8.	4.	10.	14.	2.	6.	7.	9.

Zdroj: ÚZIS, vl. Výpočet

Pozn.: ²⁾ Evidování i smluvní pracovníci

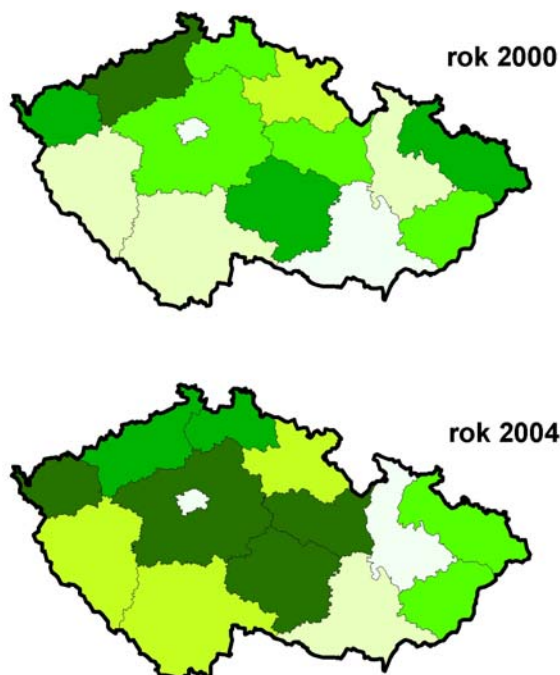
Tab. 4: Počet lékařů na 10 000 obyvatel

Kraj	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PHA	5,37	5,41	5,48	5,38	4,96	5,01
STC	4,35	4,27	4,18	4,09	3,72	3,58
JHC	4,72	4,72	4,73	4,66	4,23	4,42
PLK	4,67	4,70	4,61	4,52	4,35	4,38
KVK	4,10	3,90	3,96	3,88	3,75	3,89
ULK	3,96	3,99	3,98	3,92	4,15	4,12
LBK	4,29	4,22	4,24	4,31	3,99	4,14
HKK	4,33	4,42	4,44	4,40	4,21	4,40
PAK	4,32	4,15	4,15	4,15	3,89	3,66
VYS	3,72	3,79	3,87	3,82	3,79	3,68
JHM	4,78	4,69	4,74	4,66	4,62	4,57
OLK	4,68	4,65	4,68	4,72	4,48	4,68
ZLK	4,38	4,25	4,22	4,34	4,18	4,16
MSK	4,24	4,13	4,11	4,12	4,08	4,17
ČR	4,50	4,45	4,44	4,42	4,23	4,26

Zdroj: ÚZIS

Relativně nejvíce praktických lékařů je ve všech sledovaných letech v Hlavním městě Praze, následované krajem Jihomoravským. Posledními v pořadí krajů jsou kraj Vysočina, o málo lépe si stojí kraje Karlovarský a Ústecký.

Kartogram 4-6: Počet obyvatel na 1 praktického lékaře pro dospělé

Počet lékařů na 10 000 obyvatel v lůžkové části nemocnic

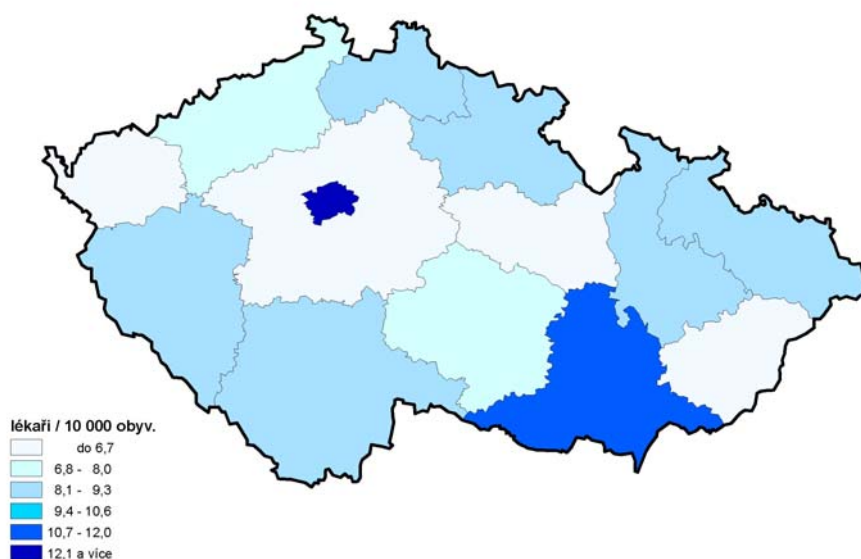
Tab. 5: Pořadí krajů podle středního pořadí relativního počtu praktických lékařů

Kraj	PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK	ČR
Relativní počet lékařů	14,19	6,59	8,01	8,60	6,04	7,67	8,51	8,25	6,55	6,93	10,90	9,20	6,37	8,18	8,66
Pořadí	1.	11.	8.	4.	14.	9.	5.	6.	12.	10.	2.	3.	13.	7.	-

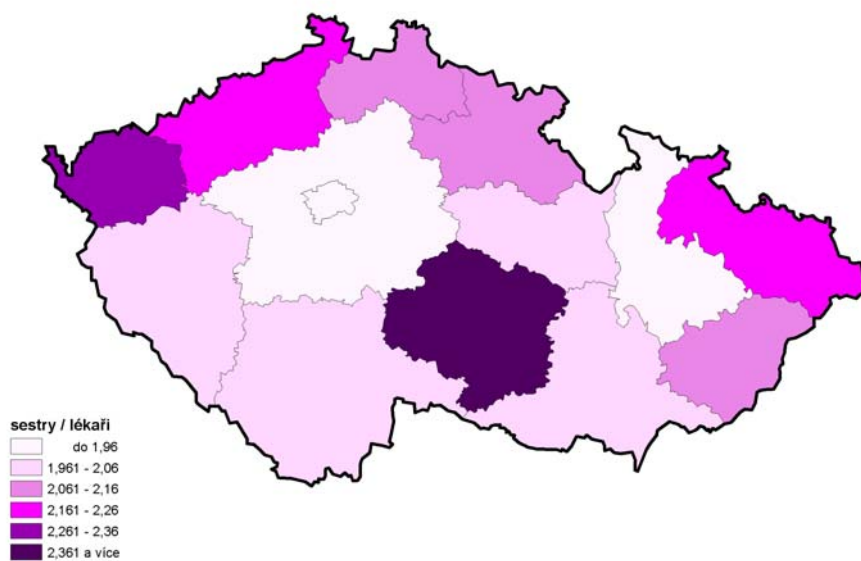
Zdroj: ÚZIS, vl. Výpočet

I zde je relativně nejvyšší počet lékařů u nemocničních lůžek v Hlavním městě Praze, následované kraji Jihomoravským a Olomouckým. Na opačném konci pořadí je kraj Karlovarský za Zlínským a Pardubickým. Pozoruhodné zde je snad to, že v popředí jsou kraje, v nichž sídlí naše přední lékařské fakulty a na konci pak kraje bez jakýchkoliv vysokých škol medicínského zaměření. Mezikrajské rozdíly jsou však příliš velké. Počet lékařů u lůžek ovlivňují nepochybně některé vnější vlivy jako např. počet odborníků, zaměření a jiné. Mnohooborových a málooborových zdravotních zařízení je jen malá část a za to podstatná část zdravotnických zařízení má univerzální charakter z medicínského hlediska a ve všech zdravotních zařízeních by měly být co nejvíce stejné podmínky pro péči o hospitalizované pacienty. To, že je v kraji na 1. místě úroveň o 64 % vyšší než republikový průměr a kraj na konci pořadí nedosahuje ani 70 % tohoto průměru, nedává žádné náznaky toho, že podmínky pro péči o pacienty jsou ve všech krajích na vyrovnané úrovni.

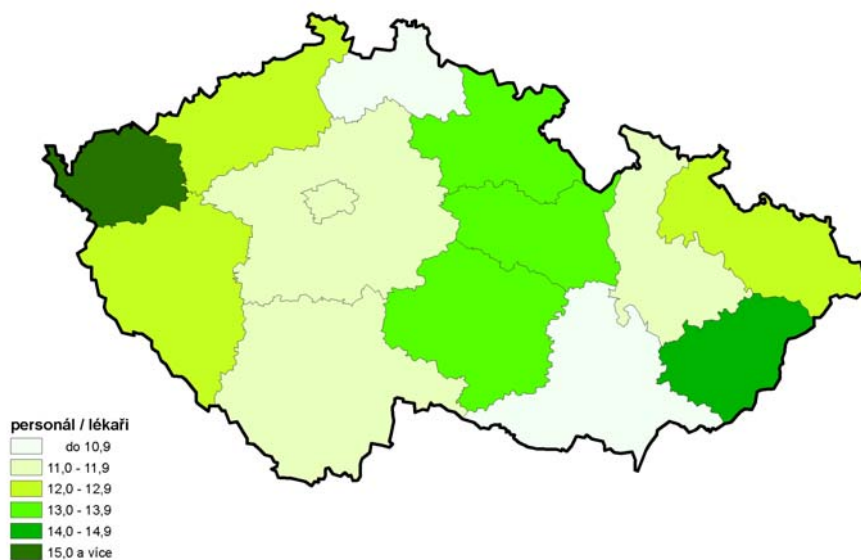
Kartogram 7: Lékaři v lůžkové části nemocnic

Kartogram 8 : Počet sester na 1 lékaře

Kartogram 9: Počet sester na 1 lékaře u lůžka

Tab. 6: Počet sester na 1 lékaře

Kraj	PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK	ČR
Počet sester průměr 2003-2008	11,26	11,83	11,87	12,83	17,50	12,72	10,62	13,03	13,48	13,47	10,18	11,15	14,05	12,18	12,05
Pořadí	4.	10.	9.	6.	1.	7.	13.	5.	3.	4.	14.	12.	2.	8.	-

Zdroj: ÚZIS, vl. Výpočet

Tab. 7: Počet sester na 1 lékaře

Kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PHA	1,81	1,83	1,85	2,11	2,07	2,04	1,97	1,97	1,92
STC	2,13	2,13	2,11	2,32	2,27	2,21	2,19	2,11	2,08
JHC	2,08	2,11	2,11	2,37	2,23	2,18	2,14	2,16	1,91
PLK	2,05	2,06	2,87	2,40	2,33	2,32	2,48	2,51	2,21
KVK	2,35	2,33	2,06	2,65	2,58	2,50	2,44	2,47	2,40
ULK	2,37	2,38	2,37	2,66	2,53	2,45	2,47	2,40	2,37
LBK	2,14	2,20	2,17	2,47	2,47	2,40	2,31	2,28	2,21
HKK	2,15	2,17	2,16	2,48	2,25	2,37	2,36	2,21	2,22
PAK	2,14	2,14	2,14	2,40	2,37	2,37	2,33	2,28	2,12
VYS	2,42	2,44	2,41	2,58	2,76	2,68	2,65	2,63	2,58
JHM	2,06	2,07	2,08	2,39	2,32	2,27	2,27	2,19	2,13
OLK	2,05	2,06	2,06	2,35	2,29	2,28	2,28	2,30	2,27
ZLK	2,31	2,28	2,27	2,61	2,56	2,55	2,38	2,39	2,33
MSK	2,27	2,27	2,26	2,54	2,07	2,51	2,47	2,45	2,40
ČR	2,11	2,12	2,12	2,40	2,34	2,30	2,25	2,24	2,19

Pozn.: V roce 2002 se měnila metodika i způsob výpočtu. Zdroj: ÚZIS

Tab. 8: Relativní počet lékařů u lůžkových částí nemocnic

Kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Průměr	Pořadí
PHA	12,7	13,3	13,9	14,3	14,4	14,5	14,5	14,8	14,5	14,0	1.
STC	6,10	6,24	6,40	6,43	6,31	6,25	6,14	6,85	7,09	6,59	11.
JHC	7,18	7,65	7,86	7,16	8,19	7,87	7,68	9,03	8,14	8,01	8.
PLK	8,03	8,30	8,63	7,39	8,90	8,73	8,63	9,30	9,54	8,60	4.
KVK	5,99	6,06	5,92	4,47	6,50	6,55	6,30	6,39	6,11	6,04	14.
ULK	7,36	7,37	7,39	7,72	7,94	7,75	7,80	7,78	7,84	7,67	9.
LBK	7,83	7,50	7,65	9,09	8,74	8,95	8,52	8,47	8,58	8,53	5.
HKK	7,53	7,70	8,16	6,48	8,06	8,10	8,10	10,19	10,17	8,25	6.
PAK	5,52	5,49	5,75	6,08	6,35	6,25	6,41	7,18	8,38	6,55	12.
VYS	6,44	6,26	6,22	6,67	6,93	7,13	7,33	7,37	8,16	6,93	10.
JHM	9,90	10,17	10,58	10,55	10,61	10,71	10,59	11,26	12,59	10,90	2.
OLK	8,38	8,70	9,43	8,92	8,88	9,14	9,16	9,28	8,82	9,23	3.
ZLK	5,54	5,90	6,21	6,05	6,08	6,20	6,37	7,48	7,65	6,37	13.
MSK	7,64	7,80	8,48	8,52	8,09	8,11	7,41	7,86	8,66	8,18	7.
ČR	7,99	8,19	8,56	8,34	8,71	8,72	8,67	9,24	9,49	8,00	9.

Zdroj: ÚZIS, vl. Výpočet

Tab. 9: Pořadí krajů podle počtu lékařů v ambulantní péči na 10 000 obyvatel

Kraj	PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK	ČR
Relat. počet lékařů průměr 2000-2008	50,0	21,1	26,1	30,9	24,0	23,5	23,7	29,6	24,7	22,4	30,7	28,5	24,2	25,4	28,6
Pořadí	1.	14.	6.	2.	10.	12.	11.	4.	8.	13.	3.	5.	9.	7.	-

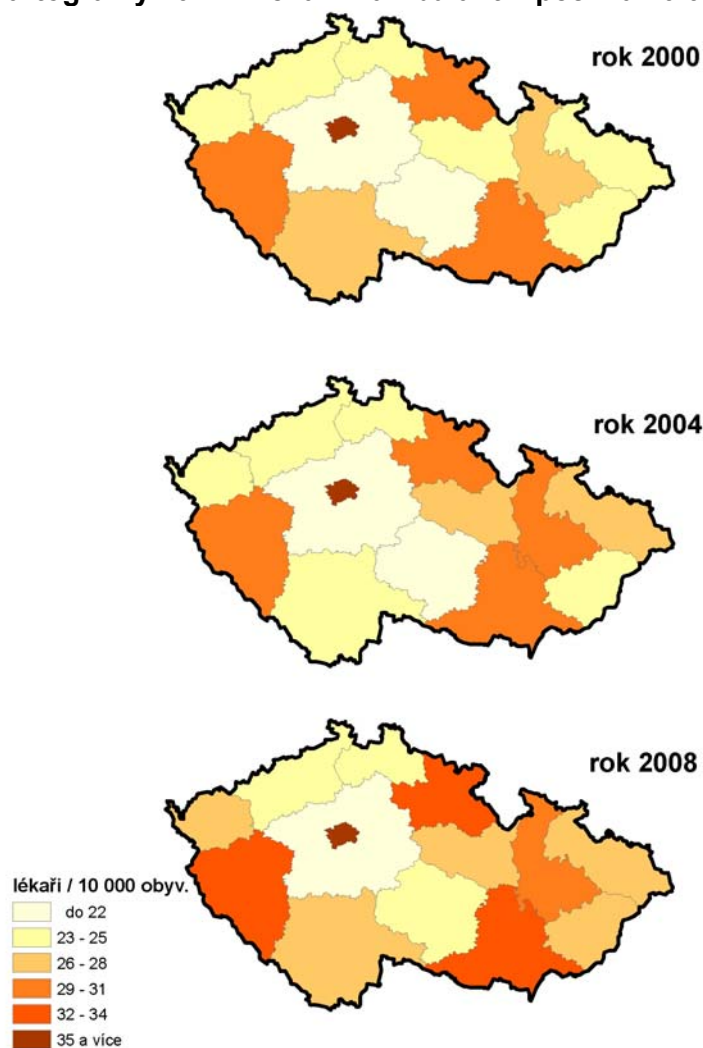
Zdroj: ÚZIS, vl. Výpočet

Tab. 10: Počet lékařů v ambulantní péči na 10 000 obyvatel

Kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Průměr	Pořadí
PHA	45,52	47,22	48,20	49,21	49,68	50,19	51,33	53,44	54,39	49,95	1.
STC	20,92	21,22	21,66	21,48	21,24	20,95	20,72	21,11	20,81	21,12	14.
JHC	25,30	25,31	25,53	25,55	25,89	25,90	26,23	27,46	27,61	26,09	6.
PLK	29,40	30,01	30,45	31,06	31,21	31,35	31,23	31,74	31,48	30,89	2.
KVK	23,07	23,02	23,18	23,56	23,91	24,14	23,94	24,68	26,12	23,96	10.
ULK	22,09	22,43	22,79	23,51	23,71	23,64	23,46	25,06	24,17	23,50	12.
LBK	22,86	22,89	23,08	23,21	23,66	23,76	24,06	24,64	25,26	23,72	11.
HKK	28,16	28,46	28,52	28,72	29,51	30,00	29,83	31,64	31,78	29,63	4.
PAK	23,09	23,88	24,51	24,96	25,21	25,21	24,83	25,45	25,47	24,74	8.
VYS	21,35	21,92	22,41	22,27	22,08	22,84	22,56	23,01	23,16	22,40	13.
JHM	29,49	30,22	29,89	30,30	30,52	30,96	30,77	32,16	31,83	30,69	3.
OLK	27,22	27,61	27,90	26,83	28,62	28,57	28,86	29,45	30,73	28,54	5.
ZLK	22,52	23,44	23,70	24,08	24,33	24,67	24,60	25,09	25,79	24,24	9.
MSK	23,74	24,27	24,61	25,11	25,81	25,81	26,04	26,72	26,48	25,39	7.
ČR	27,01	27,57	27,91	28,31	28,60	28,79	28,88	29,92	30,09	28,57	-

Zdroj: ÚZIS, vl. Výpočet

Kartogramy 10-12: Lékaři v ambulanci péči na 10 000 obyvatel

Zubní lékaři

Tab. 11: Počet zubních lékařů na 10 000 obyvatel

(evidovaní i smluvní pracovníci)

Kraj	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Pořadí
PHA	9,80	10,07	10,24	10,47	10,13	10,31	1.
STC	4,60	4,64	4,56	4,56	4,38	4,30	14.
JHC	6,10	6,15	6,08	6,12	5,80	6,02	8.
PLK	7,40	7,17	7,12	7,23	6,99	7,12	2.
KVK	5,30	5,49	5,61	5,53	5,24	5,50	11.
ULK	5,10	5,03	4,98	4,99	4,98	4,88	13.
LBK	5,50	5,57	5,56	5,71	5,62	5,72	5.
HKK	6,60	6,53	6,61	6,75	6,81	6,81	4.
PAK	5,50	5,62	5,78	5,71	5,69	5,52	10.
VYS	5,50	5,51	5,57	5,46	5,40	5,50	12.
JHM	6,70	6,80	6,86	6,77	6,66	6,89	3.
OLK	6,60	6,60	6,63	6,51	6,59	6,70	6.
ZLK	6,40	6,50	6,65	6,56	6,46	6,58	7.
MSK	5,70	5,87	5,99	5,99	5,89	5,86	9.
ČR	6,30	6,40	6,45	6,46	6,33	6,41	-

Zdroj: ÚZIS, vl. Výpočet

Pro péči o chrup jsou nejlepší personální předpoklady v Hlavním městě Praze. V následujícím Jihomoravském kraji jsou přibližně o třetinu horší a v posledním kraji Středočeském je relativní počet zubních lékařů ani ne poloviční. Časový průběh se téměř u všech krajů blíží stagnaci, pouze u Hlavního města Prahy se ukazuje mírný růst.

Farmaceuti

Tab. 12: Evidenční počet farmaceutů na 10 000 obyvatel

Kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PHA	5,80	17,80	18,40	7,40	7,56	7,49	7,34	7,15	7,05
STC	3,70	3,00	3,40	3,90	4,12	4,05	4,08	4,12	4,10
JHC	4,40	4,60	4,40	4,90	4,94	4,97	4,95	4,88	5,09
PLK	4,40	4,30	4,30	4,60	4,68	4,62	4,75	4,69	4,63
KVK	3,70	4,70	5,40	4,10	4,69	4,82	4,81	4,34	4,89
ULK	3,70	3,70	3,80	3,90	3,94	4,14	4,11	4,13	4,20
LBK	4,30	4,10	3,70	4,60	4,65	4,78	4,86	4,66	4,58
HKK	6,20	5,20	5,60	6,80	7,20	7,16	7,26	7,21	7,15
PAK	4,60	4,50	5,10	5,10	5,47	5,66	5,86	6,02	5,78
VYS	4,00	4,90	4,90	4,40	4,60	4,71	4,76	4,52	5,08
JHM	5,30	5,20	5,10	6,00	6,16	6,33	6,33	6,26	6,41
OLK	4,50	5,60	5,90	5,20	5,22	5,18	5,33	5,38	5,47
ZLK	4,70	4,30	4,60	5,2	5,45	5,43	5,40	5,30	5,60
MSK	4,30	5,30	5,50	4,90	5,05	5,02	5,17	5,24	5,39
ČR	4,60	6,10	6,30	5,20	5,36	5,39	5,43	5,38	5,46

Zdroj: ÚZIS, vl. Výpočet

Tab. 13: Počet obyvatel na 1 lékárně

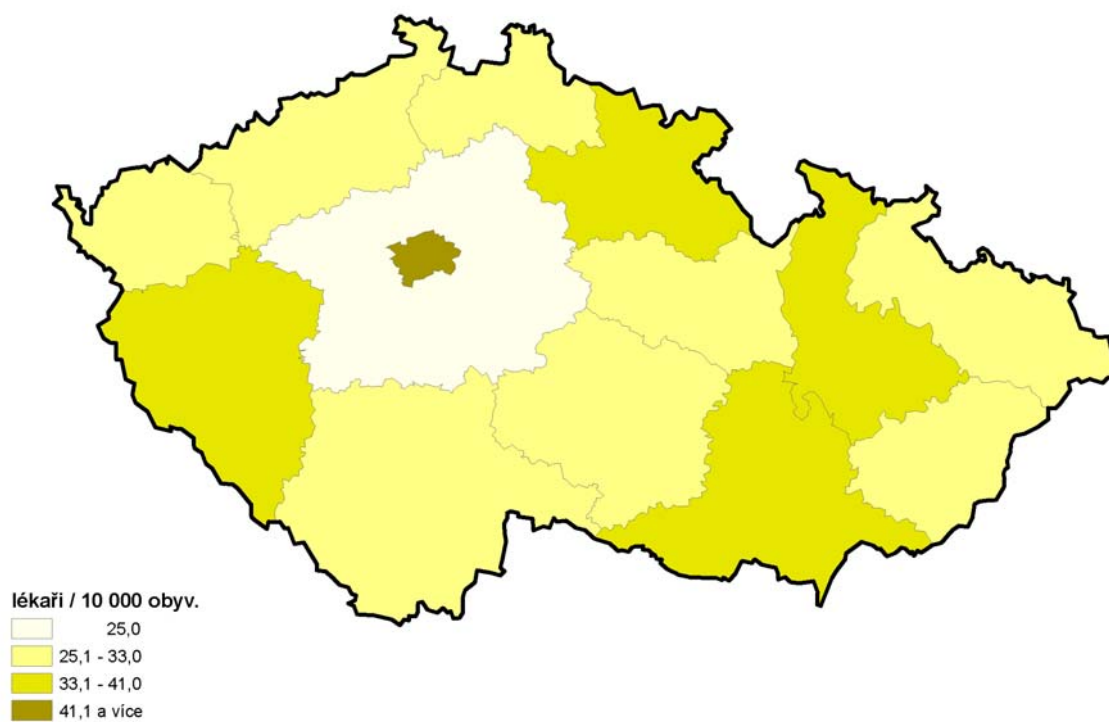
Kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Pořadí
PHA	5 135	4 794	4 469	4 254	4 036	3 992	3 974	4 054	4 097	6.
STC	5 603	5 352	5 225	4 960	4 953	4 992	5 044	5 029	4 943	1.
JHC	4 852	4 526	4 311	4 170	3 911	3 851	3 684	3 703	3 496	12.
PLK	4 836	4 505	4 395	4 232	4 041	3 997	3 878	3 924	4 011	8.
KVK	4 832	4 402	4 285	4 011	3 760	3 538	3 626	3 796	3 427	14.
ULK	5 550	5 427	5 288	4 664	4 517	4 426	4 402	4 241	4 200	5.
LBK	5 646	5 479	5 211	4 700	4 408	4 293	4 265	4 474	4 535	2.
HKK	4 406	4 226	4 033	3 911	3 601	3 561	3 523	3 473	3 488	13.
PAK	5 243	5 072	4 433	4 143	3 979	3 805	3 761	3 601	3 706	11.
VYS	5 482	5 183	4 930	4 705	4 659	4 520	4 568	4 478	4 405	3.
JHM	5 003	4 628	4 282	4 236	4 287	4 008	3 826	3 827	3 811	10.
OLK	5 255	4 694	4 581	4 450	4 234	4 071	3 974	4 167	4 143	6.
ZLK	5 245	5 077	4 745	4 484	4 312	4 156	4 096	4 143	3 996	9.
MSK	5 783	5 297	5 051	4 904	4 800	4 328	4 543	4 432	4 341	4.
ČR	5 235	4 912	4 663	4 453	4 298	4 182	4 120	4 119	4 095	-

Zdroj: ÚZIS, vl. Výpočet

Ve Středočeském kraji připadá na 1 lékárně okolo 5 000 obyvatel, což je nevýhodné pro občany. Opačná je situace v krajích Karlovarském a Královéhradeckém, kde na 1 lékárně připadá osob o 30 % méně. Časový průběh je u téměř všech krajů degresivní, snížení počtu obyvatel na 1 lékaře je někdy i více než 25 %.

Kartogram 13: Evidenční počet lékařů na 10 000 obyvatel podle krajů

Kartogram 14: Evidenční počet lékařů na 10 000 obyvatel podle okresů

